

Už 19 milionů podepsali Václavu Moravcovi.

Víc o tom nesmíte vědět

- CZ24 News | 24. listopadu 2023

ČESKO: Rámcové dohody s výzkumnými agenturami IPSOS a MEDIAN za více než 19 milionů Kč uzavřela Univerzita Karlova v Praze pro Středoevropskou observatoř digitálních médií (CEDMO), která pod vedením Václava Moravce působí při Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy (FSV UK). Cílem CEDMO je zkoumat „nežádoucí informační jevy ve střední Evropě“. ParlamentníListy.cz se na fungování centra, které je z většiny financováno Evropskou unií, tedy z veřejných peněz, dotázaly přímo FSV UK. Ta odmítla odpovědět. Nahlédli jsme tedy do otevřených zdrojů.

Středoevropská observatoř digitálních médií. Výzkumné centrum vystupující spíše pod anglickou zkratkou CEDMO si už dva roky klade za cíl „zkoumat a prioritizovat hlavní zdroje a příčiny nežádoucích informačních jevů ve střední Evropě“.

Mezi řadou dalších podobných projektů poutá především známou tvář ve svém čele. Projekt totiž vede pedagog Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy [PhDr. Václav Moravec, PhD. PhD.](#)

Multidisciplinární centrum koordinované právě FSV UK sdružuje celkem osm partnerů. Za svou největší sílu považuje „různorodý tým tvořený technicky i humanitně zaměřenými vědci, žurnalisty a odborníky na ověřování faktů“. Problém dezinformací je totiž podle nich třeba zkoumat z více úhlů pohledu.

„Identifikovat, zkoumat a poukazovat na hlavní zdroje a příčiny nežádoucích informačních poruch ve střední Evropě,“ klade si projekt za cíl, a proto na něm participují vědci z Česka, Slovenska a Polska. Kromě FSV UK také třeba ti z ČVUT, kteří „vyvíjejí metody a digitální nástroje pro účinnější a rychlejší vyvracení dezinformací“.

Podle docenta Lubomíra Pány, někdejšího rektora vysoké školy, je projekt relevantní a samo bádání o dezinformacích zcela jistě odpovídá smyslu instituce univerzity.

„Ale pokud se podíváme na realizátora, již mám určité pochybnosti, zda bude naplněna další část vysokoškolského zákona o tom, že svoboda výuky a výzkumu spočívá především v její ‚otevřenosti různým vědeckým názorům, vědeckým a výzkumným metodám a uměleckým směrům‘. Obávám se, že výzkum zdrojů a příčin nežádoucích informačních jevů bude zkoumán a interpretován ideologicky, tj. že se zaměří na zkoumání těchto jevů selektivně, tj. na názory, které se mi nelíbí, a vůbec se nebude zajímat a interpretovat nežádoucí informační jevy, jež produkují ideologičtí partneři výzkumníků,“ dodává pro ParlamentníListy.cz docent Pána.

Součástí projektu je i provozování webu, který má sloužit odborníkům na ověřování informací, badatelům, státním institucím a široké veřejnosti v boji proti šíření dezinformací.

Tento web je součástí vládního projektu Národní plán obnovy. Ten má zahrnovat „reformy a investice, které mají potenciál nasměrovat Česko k zelené a digitální budoucnosti,“ [jak vysvětluje ministr průmyslu a obchodu Josef Síkela](#).

Národní plán je součástí unijního plánu NextGenerationEU a má nejen oživit hospodářství, ale také „budovat odolnou společnost“.

S dotačním titulem NextGenerationEU jsme se seznámili nedávno v textu o společenském centru Petrohradská kolektiv, kde se prezentovala odolná budoucnost v podobě knihy Zrušte rodinu.

Důvod, proč byl Unii podpořen projekt Moravcova centra, byl vysvětlen, že jde o „jedinečnou iniciativu sdružující profesionální fact-checkery, výzkumníky a odborníky na umělou inteligenci a experty na mediální a digitální vzdělávání se společným cílem“.

„Středoevropská observatoř digitálních médií (CEDMO) je afilace projektu EDMO (European Digital Media Observatory), financovaného a obsahově řízeného Evropskou komisí. CEDMO má průřezově zkoumat příčiny ‚informačních poruch‘ ve střední Evropě (především v České republice, na Slovensku a v Polsku). Angažují se v ní technologické firmy, univerzity z Česka, Slovenska a Polska,“ vysvětluje pro ParlamentníListy.cz mediální analytička Irena Ryšánková.

Když Václav Moravec projekt představoval, uvedl, že má na 30 měsíců k dispozici 36,5 milionu korun. Z toho tři čtvrtiny měly pocházet z grantu Evropské komise.

Kromě toho čerpá projekt i jiné dotační tituly, třeba [v červenci 2022 získal dotaci 450 tisíc od pražského magistrátu](#) v rámci projektu Evropa proti informačnímu chaosu.

Peníze z veřejných prostředků jdou do projektu i v rámci jeho „vzdělávacích“ aktivit, když si jejich služby objednávají veřejné instituce. Například [Univerzita Palackého v Olomouci si objednala cyklus přednášek](#) pro učitele a novináře „Pravda a lež v on-line prostoru“ s vytvořením příručky pro účastníky v ceně 1 100 000 Kč, s DPH přes 1,3 milionu.

Václav Moravec na olomoucké univerzitě:

Kromě peněz českých daňových poplatníků a prostředků přerozdělených Evropskou unií je projekt financován též z příspěvků soukromých firem. Nejzásadnější byl letos v květnu [příspěvek společnosti Google ve výši jeden milion eur](#).

„Spolupráce vysokých škol s podnikatelským prostředím probíhá a má řadu dobrých výsledků. Ale nesrovnatelně menších, než mají vysoké školy v západní Evropě či USA. Jiná situace je u neziskového sektoru, kde řada výzkumů končí ‚v šuplíku‘, bez většího využití anebo jsou výzkumy ideologicky motivované a pak jsou zneužívány v politickém soupeření a v ovlivňování názorů občanů, zejména pak mládeže,“ dodává z vlastní zkušenosti rektora Lubomír Pána.

Kam jdou veřejné peníze? Nechceme poskytovat obsah, vzkázala mluvčí

Z veřejně dostupných dokumentů je zřejmé, že projekt CEDMO přímo podléhá Univerzitě Karlově, na smlouvách a objednávkách je podepsán její kvestor. Ledacos naznačuje třeba už fakt, že pětice českých členů řídicího týmu v čele s Václavem Moravcem uvádí jako svůj kontakt pro projekt e-mailové účty Fakulty sociálních věd UK.

Univerzita je rozpočtovou organizací, financovanou daňovými poplatníky. ParlamentníListy.cz proto zajímalo, jakým způsobem v projektu univerzita reálně působí, jak je realizováno a kontrolováno financování jeho provozu či zda je práce na projektu součástí úvazků, které Václav Moravec a další mají na FSV.

„Děkujeme za dotazy, nicméně se k nim nebudeme vyjadřovat, jelikož nechceme poskytovat jakýkoliv obsah webu ParlamentníListy.cz,“ uvedla na dotazy Klára Hyláková, mluvčí fakulty sociálních věd.

Dotazy na finanční toky v rámci projektu ale mají svou relevanci. Veřejné prostředky, kterými je projekt financován, jsou totiž posléze vypláceny výzkumným agenturám, soukromým společnostem, které si Univerzita Karlova najímá ke spolupráci na výzkumech.

Třeba společnost IPSOS má od letošního srpna [uzavřenou smlouvu na dva roky](#), během kterých má za realizaci dotazníkových šetření kasírovat až 4 773 450 korun. Součástí smlouvy je i garance, že na zpracování projektu se bude podílet alespoň jeden student UK, aby byla zajištěna participace univerzity na tvorbě výzkumu.

Největší zakázku na zpracování průzkumů ale získala společnost MEDIAN. Podle rámcové dohody uzavřené letos v březnu si [za tvorbu dotazníkových šetření v letech 2023-2025 může vydělat až 14 649 470 korun](#).

Tyto rámcové smlouvy jsou následně realizovány v konkrétních objednávkách. Pro představu třeba agentura FOCUS organizovala letos v dubnu „focus group“ na téma „Je fact checking veřejná služba?“ a FSV UK si organizaci objednala za 131 472 korun plus DPH.

Agentura Median dostala na konci října [objednávku na jedno dotazníkové šetření v ceně 372 tisíc](#), s DPH téměř přesně 450 tisíc.

„Antiukrajinské předporozumění“ a „informační zakuklenost“

Další otázkou je, co je za tyto veřejné peníze vypracováno. Na webu projektu CEDMO lze nalézt celkem pět „výzkumů“, z nichž tři se týkají „čínských narativů“ a působí dojmem jednoho pokračujícího projektu.

„Konkurenti z jiných podobných projektů, financovaných jinými subjekty na stejné téma, tvrdí, že Moravcův a Volkův tým sice berou granty, ale nic nedělají. Ale věřte pomlouvám konkurenci,“ poznamenává Irena Ryšánková.

Nejnovějším textem na tomto webu je analýza zpracovaná společně Jaromírem Volkem z Agentury Focus plus Veronikou Mackovou a Kateřinou Turkovou za CEDMO.

Nese název [Misinformační a dezinformační obsahy podle konzumentů zpravodajských médií](#) a jde o text v rozsahu necelých deseti stránek. I když práce slibuje analytický popis názorů respondentů a rozbor, co si představují pod označením dezinformační obsah, analytička Ryšánková v textu nic takového nenašla.

„Text popisuje ‚výsledky‘, ne metodiku spolu se vstupními daty,“ podotýká. Jde podle ní o trochu rozsáhlejší manažerské shrnutí, spíše sugestivní konstatování než bádání.

„Formulace ‚antiukrajinské předporozumění, kterým racionalizovali své kulturní stereotypy‘ mě varuje. Stejně tak mne varuje formulace o ‚konzumentech dezinformačních médií‘ bez vysvětlivky, co charakterizuje dezinformační médium a co už ne. A co autoři chápou pod pojmem dezinformace a zda a v čem ji oddělují od misinformace, nevdělanosti, neinformovanosti, lemplovství a od úmyslného klamání – lži,“ podotýká pro ParlamentníListy.cz analytička.

Ráda by také například věděla, co znamená pojem „informační zakuklenost“, se kterým analytici pracují.

„Politické zadání projektu z něho ,čpí na sto honů'. A dovolím si prognózu, že výsledky výzkumu tomu budou odpovídat,“ obává se docent Pána.

Ryšánková si v žádném případě nemyslí, že problematika dezinformací se nemá studovat, a univerzity jsou zcela jistě těmi institucemi, které tento výzkum mají provádět.

„Je dobře, že si už konečně Evropská komise všimla, že ne všemi mainstreamovými médii generované proevropské nadšení dopadá na úrodnou půdu,“ oceňuje s tím, že „mediální prostor, doteď vyhrazený státním monopolům a politickým oligarchiím proměnil, demokratizoval“. A s tím jsou skutečně spojena i rizika, že názory lidí budou ovlivňovat jednotlivci s různými motivacemi.

Na druhou stranu bychom ale podle Ryšánkové měli pochopit a přijmout, že stát, pokud se nechce z liberální demokracie stát diktaturou, může fakticky s oním „šířením nežádoucích informačních narativů“ dělat velmi málo.

[ZDROJ](#)